

Правління Національного банку України
ПОСТАНОВА

м. Київ

№ _____

**Про затвердження Положення про здійснення
Національним банком України безвиїзного нагляду на ринках
небанківських фінансових послуг**

Відповідно до пункту 8¹ частини першої статті 7, статті 55¹ Закону України “Про Національний банк України”, статей 20, 28, 29 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”, статей 35 – 37 Закону України “Про страхування”, статті 26 Закону України “Про кредитні спілки”, статті 5 Закону України “Про споживче кредитування” з метою унормування порядку здійснення Національним банком України нагляду за діяльністю на ринках небанківських фінансових послуг у формі безвиїзного нагляду, Правління Національного банку України **постановляє**:

1. Затвердити Положення про здійснення Національним банком України безвиїзного нагляду на ринках небанківських фінансових послуг, що додається.
2. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на першого заступника Голови Національного банку України Катерину Рожкову та заступника Голови Національного банку України Дмитра Сологуба.
3. Постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її офіційного опублікування.

Голова

Кирило ШЕВЧЕНКО

Положення
про здійснення Національним банком України безвиїзного нагляду на
ринках небанківських фінансових послуг

I. Загальні положення

1. Це Положення розроблено відповідно до Законів України “Про Національний банк України”, “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” (далі – Закон про фінансові послуги), “Про страхування”, “Про кредитні спілки”, “Про споживче кредитування” з урахуванням положень Директиви Європейського Парламенту та Ради 2013/36/ЄС від 26 червня 2013 року про доступ до діяльності кредитних організацій та пруденційний нагляд за діяльністю кредитних організацій та інвестиційних компаній та Директиви Європейського Парламенту та Ради 2009/138/ЄС від 25 листопада 2009 року про організацію і здійснення діяльності у сфері страхування і перестраховування (Платоспроможність II) з метою встановлення Національним банком України (далі – Національний банк) порядку здійснення нагляду на ринках небанківських фінансових послуг у формі безвиїзного нагляду та з урахуванням принципів, визначених у частині першій статті 29 Закону про фінансові послуги.

2. У цьому Положенні терміни вживаються в таких значеннях:

1) безвиїзний нагляд – форма здійснення Національним банком нагляду за дотриманням об’єктами безвиїзного нагляду вимог законів та нормативно-правових актів, що регулюють діяльність з надання небанківських фінансових послуг, включаючи законодавство про захист прав споживачів фінансових послуг, без відвідування їх за місцезнаходженням;

2) об’єкти безвиїзного нагляду – учасники ринку небанківських фінансових послуг [небанківські фінансові установи, юридичні особи, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги (далі – особа, яка не є фінансовою установою), особи, що надають посередницькі послуги на ринках фінансових послуг, фізичні особи – підприємці, які надають фінансові послуги, зареєстровані відповідно до закону постійні представництва у формі філій іноземних страхових компаній, які також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової

діяльності] та небанківські фінансові групи, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк;

3) уповноважена посадова особа Національного банку – Голова Національного банку, Перший заступник Голови Національного банку, Заступник Голови Національного банку, керівник структурного підрозділу Національного банку, до функцій якого належить здійснення нагляду за діяльністю учасників ринків небанківських фінансових послуг, його заступник, керівник підрозділу в складі зазначеного структурного підрозділу Національного банку, його заступник або особи, які виконують їх обов'язки.

Інші терміни, що використовуються в цьому Положенні, уживаються відповідно до визначень, наведених у законодавстві України.

3. Національний банк здійснює безвиїзний нагляд відповідно до вимог Закону України “Про Національний банк України”, Закону про фінансові послуги, цього Положення, інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність з надання небанківських фінансових послуг, з метою:

1) контролю за дотриманням об'єктами безвиїзного нагляду умов провадження діяльності з надання фінансових послуг та обов'язкових критеріїв і нормативів достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій, правил надання фінансових послуг та інших показників і вимог, що обмежують ризику за операціями з фінансовими активами;

2) контролю за достовірністю інформації, що надається об'єктами безвиїзного нагляду;

3) виявлення ознак здійснення небанківськими фінансовими установами та особами, які не є фінансовими установами, ризикової діяльності, що загрожує інтересам вкладників та/або інших кредиторів таких об'єктів (далі – ризикова діяльність);

4) своєчасного виявлення Національним банком ознак, які свідчать про погіршення фінансового стану страховика/кредитної спілки та/або підвищення ступеня ризику від здійснюваної ним(нею) діяльності та своєчасного попередження страховика/кредитної спілки про такі ознаки для вжиття ним(нею) заходів щодо поліпшення свого фінансового стану та/або зниження ступеня ризику від здійснюваної ним(нею) діяльності;

5) аналізу стану, тенденцій та перспектив розвитку ринку небанківських фінансових послуг, з урахуванням перспектив діяльності та потенційних ризиків його учасників;

6) своєчасного та ефективного реагування на встановлені порушення вимог законів та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність

з надання небанківських фінансових послуг, ризикову діяльність, недоліки та негативні тенденції в діяльності об'єктів безвиїзного нагляду;

7) контролю та моніторингу виконання об'єктами безвиїзного нагляду застосованих Національним банком заходів впливу.

II. Здійснення безвиїзного нагляду

4. Національний банк здійснює безвиїзний нагляд шляхом:

1) моніторингу діяльності об'єктів безвиїзного нагляду на підставі аналізу звітності, документів, операцій, опитувальників, письмових пояснень, інформації, отриманої від об'єктів безвиїзного нагляду, від підрозділів Національного банку, державних органів, з інших доступних джерел, а також іншої інформації та документів, отриманих Національним банком під час виконання ним своїх функцій;

2) регулярного проведення Національним банком оцінки загального фінансового стану небанківської фінансової установи, результатів її діяльності та якості корпоративного управління, системи внутрішнього аудиту (контролю) та управління ризиками, дотримання обов'язкових нормативів та інших показників і вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами.

5. Національний банк під час здійснення безвиїзного нагляду керується принципами, визначеними у частині першій статті 29 Закону про фінансові послуги.

6. Національний банк у процесі здійснення безвиїзного нагляду, з метою виявлення позитивних та негативних тенденцій, ознак ризикової діяльності, а також для визначення ступеню ризику від здійснення діяльності об'єктами безвиїзного нагляду, оцінює правочини, операції, обставини та події з точки зору їх економічного, правового та фактичного змісту, враховує обставини та умови конкретної ситуації на підставі комплексного та всебічного аналізу:

1) інформації та документів/копій документів, поданих до Національного банку в межах передбаченої цим Положенням процедури взаємодії та обміну інформацією, а також отриманих від державних органів та з інших офіційних джерел;

2) інформації та документів/копій документів, наявних у Національного банку, включаючи інформацію та документи/копії документів, отримані Національним банком під час виконання ним своїх повноважень та функцій.

7. Національним банком за результатами безвиїзного нагляду може бути встановлено:

1) відсутність/наявність порушень об'єктом безвиїзного нагляду законів та нормативно-правових актів, що регулюють діяльність з надання небанківських фінансових послуг;

2) відсутність/наявність ознак здійснення небанківською фінансовою установою або особою, яка не є фінансовою установою, ризикової діяльності;

3) підвищення або зниження ступеню ризику від здійснення діяльності об'єктом безвиїзного нагляду та/або необхідність перегляду його суспільної важливості;

4) відсутність/наявність негативних тенденцій (негативної динаміки щодо активів, операцій, діяльності, поведінки, які можуть вказувати на погіршення фінансового стану та/або вірогідність неналежного виконання зобов'язань за договорами з надання фінансових послуг) в діяльності об'єкту безвиїзного нагляду;

5) поліпшення/погіршення фінансового стану об'єкту безвиїзного нагляду;

6) наявність визначених законом підстав для проведення Національним банком позапланової інспекційної перевірки;

7) факт виконання/невиконання об'єктом безвиїзного нагляду розпоряджень, рішень Національного банку про застосування до нього заходів впливу.

III. Взаємодія та обмін інформацією під час здійснення безвиїзного нагляду

8. Національний банк для здійснення безвиїзного нагляду в межах своїх повноважень у сфері державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг має право письмово вимагати від об'єктів безвиїзного нагляду надання інформації, письмових пояснень з питань їхньої діяльності, копій документів шляхом направлення відповідної письмової вимоги.

У письмовій вимозі зазначаються підстави, які обумовили необхідність її направлення, та встановлюється строк надання об'єктом безвиїзного нагляду відповіді на таку вимогу.

Письмову вимогу підписує уповноважена посадова особа Національного банку.

9. Об'єкти безвиїзного нагляду зобов'язані надавати до Національного банку повну та достовірну інформацію, письмові пояснення, копії документів належної якості (розміром шрифту, що дає змогу прочитати всі зазначені в них відомості) у встановлені строки, визначеному порядку та форматі.

10. Об'єкт безвізного нагляду зобов'язаний надсилати інформацію та копії документів до Національного банку засобами системи електронної пошти Національного банку (за умови підключення до системи електронної пошти Національного банку) або на електронну поштову скриньку Національного банку з використанням кваліфікованого електронного підпису (далі – КЕП).

Об'єкт безвізного нагляду зобов'язаний надати на письмову вимогу Національного банку документи/копії документів на паперовому носії.

11. Письмова вимога Національного банку, направлена об'єкту безвізного нагляду, є належним чином відправленою за умови отримання на електронну пошту/електронну поштову скриньку Національного банку підтвердження доставлення цієї письмової вимоги. Національний банк, у разі неотримання такого підтвердження протягом одного робочого дня, надсилає об'єкту безвізного нагляду письмову вимогу на паперових носіях рекомендованим листом з повідомленням про вручення на поштову адресу об'єкта безвізного нагляду/відповідальної особи небанківської фінансової групи.

12. Документи, передбачені цим Положенням, подаються Національному банку у один з таких способів:

1) у формі електронного документу з накладенням КЕП через вебпортал Національного банку, розміщений на вебсторінці <https://portal.bank.gov.ua>. Технічні вимоги щодо формування файлів, накладання КЕП, завантаження файлів через вебпортал Національного банку розміщуються на вебпорталі Національного банку;

2) у формі електронного документу з накладенням КЕП електронним повідомленням на офіційну електронну скриньку Національного банку – nbu@bank.gov.ua;

3) на паперових носіях з одночасним обов'язковим поданням електронних копій цих документів без накладання КЕП на цифрових носіях інформації [компакт-дисках (CD, DVD) або USB-флеш-накопичувачах]. Електронні копії документів створюються шляхом сканування з паперових носіїв зображень документів з урахуванням таких вимог:

документ сканується у файл формату pdf;

сканована копія кожного окремого документа зберігається як окремий файл;

файл повинен мати коротку назву латинськими літерами, що відображає зміст і реквізити документа;

документи, що містять більше однієї сторінки, скануються в один файл;

роздільна здатність сканування має бути не нижче ніж 300 dpi.

Сторінки копій документів, письмових пояснень, які передаються об'єктом безвиїзного нагляду до Національного банку на паперових носіях, мають бути пронумеровані, прошиті та на зворотному боці останнього аркуша такої копії на окремому невеликому аркуші, що наклеюється на нього поверх кінців ниток, зазначається напис: "Пронумеровано та прошито ... арк." (зазначається кількість аркушів цифрами та словами), а також напис "Згідно з оригіналом", який засвідчуються підписом керівника/іншої уповноваженої особи об'єкту безвиїзного нагляду/відповідальної особи небанківської фінансової групи, із зазначенням його посади, ініціалів та прізвища, дати засвідчення.

13. Документи, складені іноземною мовою, для подання Національному банку мають бути перекладені на українську мову (справжність підпису перекладача засвідчується нотаріально). Документи, складені іноземною мовою та українською мовами одночасно, не перекладаються на українську мову.

14. Національний банк під час здійснення безвиїзного нагляду за небанківською фінансовою групою направляє письмову вимогу, визначену пунктом 8 розділу III цього Положення, відповідальній особі небанківської фінансової групи. Письмова вимога направляється такій особі з дотриманням вимог пункту 11 розділу III цього Положення.

Відповідальна особа небанківської фінансової групи забезпечує надання Національному банку інформації та копій документів відповідно до пунктів 9, 10, 12 та 13 розділу III цього Положення.

15. Національний банк з метою обговорення питань, що виникають в рамках здійснення безвиїзного нагляду, має право ініціювати проведення робочих зустрічей з власниками істотної участі, керівниками та іншими уповноваженими особами об'єкта безвиїзного нагляду/відповідальної особи небанківської фінансової групи шляхом направлення їм відповідного запрошення.

Запрошена особа має право приймати участь у робочій зустрічі особисто або дистанційно за допомогою засобів аудіо-, візуального зв'язку. Конкретний спосіб участі запрошеної особи, а також питання/підстави, які є предметом проведення робочої зустрічі, місце, час та спосіб її проведення вказується Національним банком у відповідному запрошенні. Запрошення надсилається електронною поштою (або на паперових носіях) не пізніше ніж за три робочих дні (за п'ять робочих днів для відправлень засобами поштового зв'язку) до дати проведення робочої зустрічі.

16. Національний банк за результатами здійснення безвиїзного нагляду:

1) у разі виявлення ознак, які свідчать про погіршення фінансового стану страховика/кредитної спілки та/або підвищення ступеня ризику від здійснюваної ним(нею) діяльності попереджує страховика/кредитну спілку про такі ознаки для вжиття ним(нею) заходів щодо поліпшення свого фінансового стану та/або зниження ступеня ризику від здійснюваної ним(нею) діяльності;

2) переглядає за необхідності ступінь ризику від здійснення діяльності об'єктом безвиїзного нагляду та/або рівень його суспільної важливості;

3) складає акт про правопорушення у разі виявлення порушень законів та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність з надання небанківських фінансових послуг, вчинених об'єктом безвиїзного нагляду;

4) складає довідку про ознаки здійснення ризикової діяльності у разі виявлення ознак здійснення небанківською фінансовою установою або особою, яка не є фінансовою установою, ризикової діяльності;

5) ініціює проведення позапланової інспекційної перевірки у разі наявності підстав, прямо передбачених законами України;

6) звертається до правоохоронних органів у випадку виявлення ознак вчинення злочину.

17. Акт про правопорушення має містити:

1) повне найменування та реквізити юридичної особи/філії страховика-нерезидента/учасників небанківської фінансової групи або прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи, її реєстраційний номер облікової картки платника податків (серія та номер паспорта для фізичної особи, яка через свої релігійні переконання відмовляється від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомила про це відповідний контролюючий орган та має відмітку у паспорті) та серію та номер паспорта;

2) опис/висновки щодо вчинених порушень.

18. Довідка про здійснення ризикової діяльності має містити:

1) повне найменування та реквізити юридичної особи;

2) опис/висновки щодо ознак, наявність яких є підставою для висновку Національного банку про провадження небанківською фінансовою установою або особою, яка не є фінансовою установою ризикової діяльності.

19. До акта про правопорушення/довідки про здійснення ризикової діяльності долучаються за наявності документи, які підтверджують факт вчинення об'єктом безвізного нагляду порушення законів та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність з надання небанківських фінансових послуг/ознаки, наявність яких є підставою для висновку Національного банку про провадження небанківською фінансовою установою або особою, яка не є фінансовою установою, ризикової діяльності.

20. Акт про правопорушення/довідка про здійснення ризикової діяльності складається у двох примірниках та підписується уповноваженою посадовою особою Національного банку.

Форма акта про правопорушення/довідки про здійснення ризикової діяльності визначається розпорядчим актом Національного банку.

21. Один примірник акта про правопорушення/довідки про здійснення ризикової діяльності не пізніше трьох робочих днів з дати його (її) складання направляється Національним банком для ознайомлення об'єкту безвізного нагляду/відповідальній особі небанківської фінансової групи засобами поштового зв'язку або електронною поштою у порядку, передбаченому пунктом 11 розділу III цього Положення.

Національний банк не направляє об'єкту безвізного нагляду/відповідальній особі небанківської фінансової групи разом з примірником акта про правопорушення/довідки про здійснення ризикової діяльності документи, зазначені у пункті 19 розділу III цього Положення, якщо такі документи були отримані Національним банком від об'єкту безвізного нагляду.

22. Об'єкт безвізного нагляду/відповідальна особа небанківської фінансової групи має право впродовж семи календарних днів із дня отримання акта про правопорушення/довідки про здійснення ризикової діяльності надати Національному банку у порядку, передбаченому абзацом першим пункту 10 розділу III цього Порядку, заперечення/пояснення щодо:

1) вчинених порушень, зазначених у акті про правопорушення;

2) ознак, наявність яких є підставою для висновку Національного банку про провадження небанківською фінансовою установою або особою, яка не є фінансовою установою ризикової діяльності, зазначених у довідці про здійснення ризикової діяльності.

Зазначені заперечення/пояснення оформляються письмово, підписуються керівником об'єкта безвізного нагляду/відповідальною особою небанківської фінансової групи та доповнюються документами, що підтверджують ці заперечення.